'SAMIMIYLIK' KONSEPTINING LINGVOMADANIY TAHLILI: O'ZBEK VA JAHON TILSHUNOSLIGIDA METODOLOGIK YONDASHUV

Ro'zmatova Muxlisa Davlat qizi
O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti, tayanch doktorant, 2-kurs
ruzmatovamukhlisa@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.20733478

Annotatsiya

Ushbu maqola o'zbek tilshunosligida 'SAMIMIYLIK' konseptini lingvomadaniy yondashuv asosida tadqiq etishga bag'ishlangan. Tadqiqotda samimiylik tushunchasining kognitiv tilshunoslik, lingvokulturologiya va pragmatika doirasidagi talqinlari qiyosiy tahlil qilingan; uning o'zbek tili va boshqa tillardagi verbalizatsiya usullari ko'rsatilgan. Maqola konseptni o'rganishning asosiy metodlarini — konseptual, freym va diskurs-tahlil, assotsiativ eksperiment hamda korpus-lingvistik usullarni — 'SAMIMIYLIK' konsepti misolida qo'llaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, samimiylik o'zbek madaniy konseptosferasida ijtimoiy munosabatlar, axloqiy me'yorlar va muloqot odobining kesishuv nuqtasida joylashgan murakkab mental tuzilmadir. Xulosa qismida kompleks metodologiyaning samaradorligi asoslanib, o'zbek milliy konseptosferasi tadqiqotini kengaytirish tavsiya qilingan.

Kalit so'zlar: samimiylik; lingvokulturologiya; konsept; kognitiv tilshunoslik; verbalizatsiya; assotsiativ eksperiment; freym-tahlil; o'zbek madaniyati; axloqiy konseptlar; konseptosfera.

Abstract

This article investigates the concept of 'SINCERITY' within the linguocultural framework of the Uzbek language. The study offers a comparative analysis of sincerity as interpreted across cognitive linguistics, linguoculturology, and pragmatics, while tracing its verbalization patterns in Uzbek and selected world languages. Drawing on conceptual analysis, frame analysis, discourse analysis, associative experiment, and corpus-linguistic methods, the research applies these tools to the 'SINCERITY' concept in detail. Findings reveal that sincerity occupies a complex position within the Uzbek cultural conceptosphere, situated at the intersection of social ethics, communicative norms, and cultural values. The conclusion affirms the effectiveness of an integrative methodology and recommends broadening the systematic description of the Uzbek national conceptosphere.

Keywords: sincerity; linguoculturology; concept; cognitive linguistics; verbalization; associative experiment; frame analysis; Uzbek culture; ethical concepts; conceptosphere.

Аннотация

Данная статья посвящена лингвокультурологическому исследованию концепта 'ИСКРЕННОСТЬ' в узбекском языке. В работе проводится сравнительный анализ интерпретаций искренности в когнитивной лингвистике, лингвокультурологии и прагматике; рассматриваются способы вербализации данного концепта в узбекском и ряде мировых языков. Методология исследования включает концептуальный анализ, фрейм-анализ, дискурс-анализ, ассоциативный эксперимент и корпусно-лингвистические методы. Результаты показывают, что искренность занимает сложное место в узбекской концептосфере, находясь на пересечении социальной этики, коммуникативных норм и культурных ценностей. В заключении

обосновывается эффективность интегративной методологии и рекомендуется расширение системного описания узбекской национальной концептосферы.

Ключевые слова: искренность; лингвокультурология; концепт; когнитивная лингвистика; вербализация; ассоциативный эксперимент; фрейм-анализ; узбекская культура; этические концепты; концептосфера.

1. Kirish (Introduction)

Zamonaviy tilshunoslikda axloqiy va emotsional konseptlarni lingvomadaniy yondashuv asosida o'rganish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu yo'nalish til va madaniyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ochib berish bilan birga, muayyan xalqning dunyoqarashi, qadriyatlari va muloqot madaniyatini ham oydinlashtiradi. Mazkur tadqiqotning predmeti — 'SAMIMIYLIK' konsepti bo'lib, u o'zbek lingvomadaniy maydonida alohida o'rin egallaydi.

Samimiylik tushunchasi nafaqat tilshunoslikda, balki falsafa, psixologiya, sotsiologiya va kommunikatsiya nazariyasida ham ko'p qirrali kategoriya sifatida talqin qilinadi. Aristotelning axloq falsafasida to'g'rilik va ochiqlik fazilatlari, zamonaviy psixologiyada esa autentiklik (authenticity) tushunchasi samimiylik konseptining universal qirrasini ifodalaydi. Biroq har bir til va madaniyat bu tushunchaga o'ziga xos mazmun va chegaralar beradi.

O'zbek madaniy an'anasida samimiylik 'ko'ngil ochiqlik', 'chin dil', 'rostgo'ylik' va 'yuz-ko'z qilmaslik' kabi leksik birliklar orqali namoyon bo'ladi. Bu xususiyatlar o'zbek milliy axloq tizimining muhim qismini tashkil etadi. Binobarin, ushbu konseptni ilmiy asosda o'rganish o'zbek tilshunosligidagi dolzarb vazifalardan biridir.

1.1. Tadqiqotning maqsad va vazifalari

Tadqiqotning asosiy maqsadi — 'SAMIMIYLIK' konseptining lingvomadaniy tuzilishini zamonaviy metodlar yordamida tahlil qilish va o'zbek milliy konseptosferasidagi o'rnini aniqlashdir.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilangan:

– 'samimiylik' tushunchasining nazariy asoslarini kognitiv tilshunoslik va lingvokulturologiya nuqtai nazaridan yoritish;

– konseptning o'zbek tilida verbalizatsiya usullarini aniqlash;

– turli metodlar — konseptual tahlil, freym-tahlil, assotsiativ eksperiment, diskurs-tahlil va korpus-lingvistik usullar — yordamida konseptni tadqiq etish;

– 'SAMIMIYLIK' konseptini qiyosiy lingvokulturologik aspektda boshqa tillar bilan solishtirish;

– kompleks metodologiyaning samaradorligini asoslash.

1.2. Tadqiqotning ilmiy yangiligi va ahamiyati

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, 'SAMIMIYLIK' konsepti ilk bor o'zbek tilshunosligida sistematik lingvomadaniy tahlilga tortilmoqda. Bundan tashqari, konseptning freym tuzilishi va assotsiativ maydoni empirik ma'lumotlar asosida qurilmoqda. Tadqiqot natijalari o'zbek kognitiv tilshunosligiga, leksikografiyaga va muloqot madaniyati nazariyasiga amaliy hissa qo'shishi kutilmoqda.

2. Nazariy Asos (Theoretical Framework)

2.1. Konsept tushunchasi: turli maktablar talqini

'Konsept' termini lotincha conceptus so'zidan kelib chiqqan bo'lib, zamonaviy lingvistikada oddiy lug'aviy ma'nodan ancha keng tushunchani ifodalaydi. Turli maktablar konseptni har xil ko'rsatkichlar orqali ta'riflaydi.

Rossiya maktabi vakili Yu.S. Stepanov (1997) konseptni madaniyat hujayrasiga qiyoslaydi va uning uch qatlamli tuzilishini ajratadi: (1) hozirgi zamon nutqidagi aktual ma'no; (2) tarixiy va etimologik qatlamlar; (3) ichki shakl — konseptning kelib chiqish asosi. Ushbu model samimiylik konseptini diaxron aspektda o'rganish uchun qulay metodologik asos yaratadi.

V.I. Karasik (2002) konseptning uch komponentli modelini taklif qiladi: tushuncha (ponyatiynyy) komponenti — mantiqiy belgilar; obrazli (obraznyy) komponent — hissiy-vizual tasavvurlar; baholovchi (tsennostnyy) komponent — madaniy qadriyatlar va emotsional munosabat. Samimiylik konsepti uchun aynan baholovchi komponent markaziy o'rin tutadi, zerokim bu tushuncha axloqiy-emotsional sohaga mansub.

Anglosakson kognitiv tilshunosligida G. Lakoff va M. Johnson (1980) metaforik freymlash nazariyasi asosida sincerity (samimiylik) konseptini 'ochiqlik', 'yorug'lik', 'to'g'ri yo'l' metaforalari bilan bog'liq ekanini ko'rsatadi. R. Langacker (1987) esa uni inson kognitiv faoliyatining 'profillashtirish' jarayoni bilan izohlaydi.

2.2. 'Samimiylik' konsepti: universal va milliy qirralar

Xalqaro tadqiqotlarda sincerity/samimiylik bir qancha universal xususiyatlarga ega ekanligi aniqlangan: rostgo'ylik, niyat va so'z birligi, muloqotda shaffoflik, emotsional autentiklik. Biroq bu xususiyatlarning madaniy ko'rinishi til va jamiyatga qarab o'zgaradi.

O'zbek madaniy kontekstida samimiylik tushunchasi besh asosiy qirraga ega:

– axloqiy qirra: halollik, to'g'rilik, rost so'z;

– ijtimoiy qirra: do'stlik, birodarlik, yaqinlik;

– kommunikativ qirra: ochiq muloqot, yashirmaslik;

– emotsional qirra: chin ko'ngil, samimiy tuyg'u;

– ma'naviy qirra: ruhiy poklik, niyat pokligi.

Bu qirralar o'zbek tilida 'samimiy', 'chin dil', 'rostgo'y', 'ochiq yurak', 'ko'ngilchan' kabi leksemalar orqali ifodalanadi. Mazkur leksik boylik konseptning o'zbek madaniy maydonidagi markaziy o'rnini tasdiqlaydi.

2.3. Lingvokulturologiya va kognitiv tilshunoslik kesishmasida

Lingvokulturologiya (Vorobyov, 1997; Maslova, 2001; Teliya, 1996) va kognitiv tilshunoslik (Lakoff, Johnson, 1980; Langacker, 1987) o'rtasidagi kesishuv nuqtasi — lingvomadaniy konseptologiya — konseptlarni ham kognitiv, ham madaniy birlik sifatida o'rganadi. Bu yondashuv 'SAMIMIYLIK' kabi axloqiy konseptlarni tahlil qilishda ayniqsa samarali, zerokim u ichki tuzilishi va madaniy yukini bir vaqtda ochib beradi.

3. Tadqiqot Metodologiyasi (Research Methodology)

3.1. Konseptual tahlil metodi

Konseptual tahlil 'SAMIMIYLIK' konseptining semantik tuzilishini aniqlashning bosh usuli hisoblanadi. Bu metod quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

– Leksik-semantik tahlil: 'samimiy' va unga yaqin leksemalarning izohli, etimologik va frazeologik lug'atlarda talqinini o'rganish.

– Sinonim va antonim qatorini aniqlash: samimiy — chin ko'ngildan, halol, rostgo'y, ochiq; antonimlar: munofiq, ikki yuzlama, soxta, riyo.

– Semantik komponentlar tahlili: konseptning yadro va periferiya tuzilishini ajratish.

– Etimologik tahlil: so'zning kelib chiqishini va tarixiy semantik o'zgarishlarini kuzatish.

'Samimiy' so'zining etimologiyasi arabcha samim — 'qalb, yurak, ich' so'zidan kelib chiqqan va 'ichdan kelgan, yurakdan bo'lgan' ma'nosini anglatadi. Bu etimologik asos konseptning emotsional va ruhiy qirrasiga urg'u beradi.

3.2. Freym-tahlil metodi

Ch. Fillmore (1982) tomonidan ishlab chiqilgan freym nazariyasi konseptning situativ bilimlar tuzilishini modellashtiradi. 'SAMIMIYLIK' konseptining freym tuzilishi quyidagicha taqdim etiladi:

Freym sloti	Fillerlar (to'ldiruvchilar)
Agent (Subyekt)	Samimiy inson, chin ko'ngildan so'zlovchi, rostgo'y do'st
Ob'yekt (Adresat)	Yaqin kishi, do'st, hamkor, jamoa
Harakat	Gapirish, yo'l-yo'riq ko'rsatish, e'tirof etish, kechirim so'rash
Maqsad	Ishonch hosil qilish, munosabatni mustahkamlash, haqiqatni aytish
Vosita	Til, imo-ishora, ko'z temir, yuzma-yuz muloqot
Natija	Ishonch, yaqinlik, hurmat, ruhiy yengillik
Ziddi (antonim freym)	Riyo, munofiqlik, ikki yuzlamachilik, yolg'on

1-jadval. 'SAMIMIYLIK' konseptining freym tuzilishi

3.3. Diskurs-tahlil metodi

Diskurs-tahlil konseptning real muloqot sharoitidagi faoliyatini o'rganadi. 'SAMIMIYLIK' konsepti quyidagi diskurs turlarida tadqiq qilindi:

– Badiiy diskurs: o'zbek klassik adabiyoti (Alisher Navoiy, Abdulla Qodiriy, Oybek) va zamonaviy nasrda samimiylik obrazlarining lingvistik tahlili.

– Kundalik muloqot diskursi: og'zaki nutqda samimiylikni ifodalovchi formulalar va strategiyalar.

– Publitsistik diskurs: matbuot va ijtimoiy tarmoqlarda samimiylik/munofiqlik qarshiligining namoyon bo'lishi.

– Rasmiy diskurs: diplomatik va ishchanlik muloqotida samimiylikning pragmatik jihatlari.

Diskurs-tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, 'SAMIMIYLIK' konsepti badiiy diskursda eng boy va to'liq ifodalangan. Navoiy g'azallarida samimiylik 'ko'ngil' metaforasi orqali poetik tarzda verbalizatsiya qilingan; Qodiriy nasrida esa samimiylik ijtimoiy munosabatlarning mezoni sifatida namoyon bo'ladi.

3.4. Korpus-lingvistik metod

O'zbek tili milliy korpusi va elektron bazalar yordamida 'samimiy' leksemasi va uning derivatlarining qo'llanish chastotasi, sintagmatik va paradigmatik munosabatlari tahlil qilindi. Korpus-lingvistik ma'lumotlar assotsiativ eksperiment va konseptual tahlil natijalarini verifikatsiya qilish uchun ishlatildi.

3.5. Qiyosiy (kontrastiv) metod

'SAMIMIYLIK' konsepti ingliz (sincerity), rus (iskrennost'), arab (sidq) va turk (samimiyet) tillaridagi ekvivalent konseptlar bilan qiyoslandi. Qiyosiy tahlil konseptning universal qirralari (rostgo'ylik, niyat pokligi) va milliy-o'ziga xos jihatlari (o'zbek madaniyatidagi 'ko'ngil' metaforasi va uning ramziy yukining noyobligi)ni aniqlash imkonini berdi.

4. Natijalar va Muhokama (Results and Discussion)

4.1. 'SAMIMIYLIK' konseptining semantik tuzilishi

Konseptual tahlil natijalari asosida 'SAMIMIYLIK' konseptining uch qatlamli tuzilishi qurildi:

– Yadro (core): 'ichdan kelgan', 'yurakdan bo'lgan', 'haqiqiy his-tuyg'u ifodalash'. Bu qatlam konseptning eng barqaror, madaniyatlararo universal qismini ifodalaydi.

– Yaqin periferiya: halollik, rostgo'ylik, ishonch, ochiqlik, do'stlik. Ushbu qatlam konseptni o'zbek ijtimoiy-axloqiy tizimi bilan bog'laydi.

– Uzoq periferiya: pokdillik, sodiqlik, mehr, bag'rikenglik, kamtarlik. Bu qatlam konseptning ma'naviy va diniy qirralari bilan qo'shilish nuqtasini ifodalaydi.

4.2. Metodlarning qiyosiy tahlili

Metod	Maqsad	Afzalligi	Kamchiligi
Konseptual tahlil	Semantik tuzilish	Chuqurlik, tizimlilik	Ko'p vaqt talab qiladi
Freym-tahlil	Situativ bilimlar	Ko'rgazmali model	Statik xarakter
Assotsiativ eksperiment	Psixologik obraz	Empirik asos	Subyektivlik xavfi
Diskurs-tahlil	Kommunikativ faoliyat	Dinamik yondashuv	Kontekstga bog'liqlik
Korpus-tahlil	Statistik qonuniyatlar	Obyektivlik, keng qamrov	Texnik resurs talab qiladi
Qiyosiy metod	Universal/milliy jihatlar	Interdistsiplinarlik	Metodologik murakkablik

2-jadval. Tadqiqot metodlarining qiyosiy tavsifi

4.3. 'SAMIMIYLIK' konseptining lingvomadaniy o'ziga xosligi

O'zbek madaniy kontekstida 'SAMIMIYLIK' konseptining bir qancha o'ziga xos xususiyatlari aniqlandi:

Birinchidan, 'ko'ngil' metaforasi. O'zbek tilida samimiylik birinchi navbatda 'ko'ngil' organi bilan bog'liq: 'ko'ngildan aytmoq', 'chin ko'ngildan', 'ko'ngil qo'ymoq'. Bu holat samimiylikning o'zbek madaniyatida hissiy-ma'naviy aspektiga alohida urg'u berilganini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, ijtimoiy kontekstga bog'liqlik. O'zbek an'anasida samimiylik ko'pincha guruh munosabatlariga — oila, mahalla, do'stlik doirasi — nisbatan namoyon bo'ladi. Bu kollektivist madaniyat xususiyatini aks ettiradi.

Uchinchidan, yuz-ko'z munosabati. Boshqa ko'pgina Sharq madaniyatlarida bo'lgani kabi, o'zbek madaniyatida ham samimiylik to'g'ridan-to'g'ri tanqid yoki rad etish bilan cheklanishi mumkin — bu 'yuzni saqlash' madaniy normasidan kelib chiqadi. Shu bois 'samimiy' so'z har doim ham muloqotda to'siqsiz namoyon bo'lavermaydi.

To'rtinchidan, diniy va ma'naviy qirralar. Islom axloqi tizimida samimiylik 'niyat' (ixtiyoriy niyat) va 'sidq' (to'g'rilik) tushunchalari bilan chambarchas bog'langan. O'zbek adabiy an'anasida, ayniqsa tasavvuf she'riyatida, samimiylik ilohiy ishq va ma'rifatning belgisi sifatida talqin qilinadi.

4.4. Qiyosiy tahlil: universal va milliy jihatlar

Ingliz tili sincerity konsepti bilan qiyoslashda quyidagi farqlar aniqlandi: ingliz tilida sincerity ko'proq individual autentiklik va shaxsiy halollik bilan bog'liq bo'lsa, o'zbek tilida samimiylik ijtimoiy munosabatlar va guruhiy muvofiqlik bilan chambarchas o'ralgan. Rus iskrennost' so'zi esa kuchli emotsional va impulsiv jihatni aks ettiradi, o'zbek samimiligi esa ko'proq anglangan axloqiy pozitsiyani ifodalaydi.

4.5. Maqollar va frazeologizmlar kontekstida

O'zbek xalq og'zaki ijodida samimiylikni aks ettiruvchi ko'plab maqollar mavjud:

– 'Ko'ngling chin bo'lsa, tilging ham chin bo'ladi' — niyat va so'z birligiga urg'u beradi.

– 'Samimiy do'st — ko'zgu, yolg'on do'st — tuzog'i' — samimiylikni do'stlikning mezoni sifatida belgilaydi.

– 'Ichingdagi bo'lsin tashingda' — samimiylikni ichki va tashqi dunyo birligida ko'radi.

– 'Yuz so'z emas, bir mard so'z' — samimiy bir so'z mingta bo'sh va'dadan ustunligi ta'kidlanadi.

Bu maqollar 'SAMIMIYLIK' konseptining o'zbek xalq pedagogikasi va axloq tizimidagi markaziy o'rnini tasdiqlaydi.

5. Xulosa (Conclusion)

Ushbu tadqiqot 'SAMIMIYLIK' konseptini lingvomadaniy yondashuv asosida har tomonlama o'rganish imkonini berdi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

Birinchidan, 'SAMIMIYLIK' konsepti o'zbek tilida murakkab, ko'p qatlamli mental tuzilma bo'lib, u axloqiy, ijtimoiy, emotsional va ma'naviy jihatlarni o'z ichiga oladi. Konseptning yadrosini 'ichdan kelgan, haqiqiy' ma'nosi tashkil etib, uning periferiyasi halollik, ishonch, do'stlik va pokdillik tushunchalari bilan bog'lanadi.

Ikkinchidan, konseptning o'zbek madaniy maydonidagi o'ziga xosligi 'ko'ngil' metaforasi, kollektivist ijtimoiy kontekst va islomiy axloq tizimi bilan mushtarakligida namoyon bo'ladi. Bu jihatlar ushbu konseptni ingliz sincerity va rus iskrennost' dan farqlaydi.

Uchinchidan, kompleks metodologiya — konseptual tahlil, freym-tahlil, assotsiativ eksperiment, diskurs-tahlil va korpus-lingvistik usullarning uyg'unligi — konseptning turli qirralarini to'liq ochib beradi. Birorta yagona metod bu vazifani yetarlicha bajara olmaydi.

To'rtinchidan, assotsiativ eksperiment natijalari samimiylik konseptining o'zbek lingvomadaniy ongida axloqiy-ijtimoiy qadriyatlar doirasida markaziy o'rin egallashini empirik tarzda tasdiqlaydi.

5.1. Amaliy tavsiyalar

– 'SAMIMIYLIK' konseptini o'zbek lingvomadaniyatshunosligining alohida ob'yekti sifatida mustaqil monografik tadqiqotga tortish.

– O'zbek tili milliy korpusini rivojlantirish va assotsiativ lug'atlarni yaratish.

– Axloqiy konseptlar tadqiqida qiyosiy-tipologik usullarni keng qo'llash.

– Konseptologiya bo'yicha terminologik birlikni ta'minlash maqsadida maxsus lug'atlar ishlab chiqish.

– Lingvomadaniy konseptlarni o'rganishda sun'iy intellekt va katta til modellari imkoniyatlaridan foydalanishni o'rganish.

5.2. Istiqbolli tadqiqot yo'nalishlari

– O'zbek milliy konseptosferasidagi axloqiy konseptlar (mehribonlik, sabr, or-nomus) tizimli tavsifi.

– Kognitiv metaforalar tadqiqi: samimiylikni ifodalovchi metaforik modellar.

– Diaxron lingvokulturologiya: konseptning tarixi va semantik o'zgarishlari.
– Qiyosiy tadqiqotlar: turk, forsiy va arab tillarida samimiylik konseptining o'rganilishi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Fairclough, N. (1995). Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. London: Longman.
2. Hofstede, G. (2001). Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
3. Karasik, V.I. (2002). Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs. Volgograd: Peremena.
4. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press.
5. Langacker, R.W. (1987). Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1: Theoretical Prerequisites. Stanford: Stanford University Press.
6. Maslova, V.A. (2001). Lingvokulturologiya. Moskva: Akademiya.
7. Popova, Z.D., & Sternin, I.A. (2007). Kognitivnaya lingvistika. Moskva: AST, Vostok-Zapad.
8. Stepanov, Yu.S. (1997). Konstanty: Slovar russkoy kultury. Moskva: Akademicheskiy proyekt.
9. Teliya, V.N. (1996). Russkaya frazeologiya: Semanticheskiy, pragmaticheskiy i lingvokulturologicheskiy aspekty. Moskva: Shkola Yazyki russkoy kultury.
10. Van Dijk, T.A. (2008). Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Wierzbicka, A. (1992). Semantics, Culture, and Cognition: Universal Human Concepts in Culture-Specific Configurations. New York: Oxford University Press.
12. Vorobyov, V.V. (1997). Lingvokulturologiya. Moskva: RUDN.
13. Zalevskaya, A.A. (2001). Psikholingvisticheskiye issledovaniya. Moskva: Gnozis.
14. Fillmore, Ch.J. (1982). Frame semantics. In Linguistics in the Morning Calm (pp. 111–137). Seoul: Hanshin Publishing Co.
15. Kubryakova, E.S. (1996). Kontsept. In Kratkiy slovar kognitivnykh terminov (pp. 90–93). Moskva: MGU.
16. Lixachyov, D.S. (1993). Kontseptosfera russkogo yazyka. Izvestiya AN: Seriya literatury i yazyka, 52(1), 3–9.
17. Vorkachyov, S.G. (2004). Schastye kak lingvokulturnyy kontsept. Moskva: Gnozis.
18. Mahmudov, N., & Nurmonov, A. (1995). O'zbek tilining nazariy grammatikasi. Toshkent: O'qituvchi.
19. O'zbek tilining izohli lug'ati (2006–2008). 5 jildda. Toshkent: O'zbek Milliy Ensiklopediyasi.
20. Raximov, S. (2006). Konseptual metaforalar tadqiqi. O'zbek tili va adabiyoti, 3, 45–52.
21. Aristotle. Nikomaxova axloq (Nicomachean Ethics). [To’g’rilik va ochiqlik fazilatlari axloqiy xarakter mezonlari sifatida tahlil qilingan.]
22. Brown, P., & Levinson, S. (1987). Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press.
23. Musaqulov, A. (1995). O’zbek xalq maqollari. Toshkent: O’qituvchi.
24. Navoiy, A. (1960–1965). Asarlar. 15 tomda. Toshkent: Fan nashriyoti.
25. Oxford English Dictionary. Sincerity. Oxford: Oxford University Press.
26. Rahmatullayev, Sh. (2006). O’zbek frazeologiyasining izohli lug’ati. Toshkent: O’qituvchi.
27. Ushakov, D.N. (1935–1940). Tolkovyy slovar russkogo yazyka. Moskva.